

Романова Ніколь Віталіївна,
здобувач вищої освіти ступеня
магістра ННІ №3 НАВС,
Науковий керівник: Камінська Н. В.,
професор кафедри конституційного
права та прав людини Національної
академії внутрішніх справ, доктор
юридичних наук, професор

ГЛОБАЛЬНІ ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ДОСЯГНЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ТА НАДАННЯ РІВНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ЧОЛОВІКІВ І ЖІНОК

Організація Об'єднаних Націй виступає за цінності, які є рушійною силою цієї епохи, такі як: свобода, справедливість, мирне вирішення конфліктів, кращі стандарти життя, рівність і толерантність, а також права людини. Глобальні проблеми, що стоять перед людством не може вирішити жодна країна самостійно. Тероризм та організована злочинність перетинають державні кордони. Зміна клімату та погіршення навколишнього середовища становлять серйозні виклики майбутнім поколінням. Нерівність та бідність можуть призвести до нестабільності та конфліктів, які швидко поглинуть цілі регіони.

Завдяки своїм повноваженням унікального міжнародного характеру, що визначені в її Статуті, ООН може прийняти рішення щодо питань, що стоять перед людством XXI ст., таких як мир та безпека, зміна клімату, сталий розвиток, права людини, роззброєння, тероризм, гуманітарні та надзвичайні ситуації зі здоров'ям, рівність між чоловіками й жінками, управління, виробництво продуктів харчування тощо [1]. Десятиліттями ООН домоглася прогресу щодо забезпечення гендерної рівності, в т.ч. за допомогою знакових угод (Пекінська декларація, прийнята на Всесвітній конференції зі становища

жінок 1995 р., Платформа дій та Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р.)

Пенкінська декларація та Платформа дій зазначає про рівноправність та природну людську гідність жінок і чоловіків; забезпечення повного здійснення прав людини щодо жінок і дівчат як невід'ємного та нероздільного складника загальних прав людини й основних свобод; розширення можливостей і поліпшенню становища жінок, включаючи право на свободу думки, совісті, релігії та переконань, сприяючи, таким чином, задоволенню моральних, етичних, духовних та інтелектуальних потреб жінок і чоловіків, або індивідуально разом з іншими, і завдяки цьому гарантуючи їм можливість повної реалізації свого потенціалу в суспільстві при формуванні свого життя відповідно до своїх власних сподівань; їхню всебічну участь на основі рівності в усіх сферах життя суспільства, включаючи участь у процесі прийняття рішень і доступ до влади, мають основне значення для досягнення цілей рівності, розвитку і миру; рівні права, можливості та доступ до ресурсів, рівний розподіл сімейних обов'язків між чоловіками і жінками і гармонійне партнерство між ними мають ключове значення для їх добробуту, їх родин, а також для зміцнення демократії; ліквідація бідності на основі стійкого економічного зростання, соціального розвитку, охорони навколишнього середовища і соціальної справедливості вимагає залучення жінок до економічного і соціального розвитку, рівних можливостей і повної та рівноправної участі жінок і чоловіків як рушійних сил і бенефіціарів орієнтованого на людей стійкого розвитку; світ на місцевому, регіональному і глобальному рівнях досяжний і нерозривно пов'язаний з поліпшенням становища жінок, які є впливовою силою в справі керування, врегулювання конфліктів і сприяння встановленню міцного миру на всіх рівнях тощо[2].

Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок регулює політику ліквідації дискримінації щодо жінок яку зобов'язуються здійснювати держави-сторони цієї конвенції, та яка полягає в такому: 1) включити принцип

рівноправності чоловіків і жінок у свої національні конституції або інше відповідне законодавство, якщо цього ще не було зроблено, та забезпечити за допомогою закону й інших відповідних заходів практичне здійснення цього принципу; 2) вживати відповідних законодавчих та інших заходів, включаючи санкції там, де це необхідно, що забороняють будь-яку дискримінацію щодо жінок; 3) встановити юридичний захист прав жінок на рівній основі з чоловіками та забезпечити за допомогою компетентних національних судів та інших державних установ ефективний захист жінок проти будь-якого акту дискримінації; 4) утримуватися від вчинення будь-яких дискримінаційних актів або дій щодо жінок та гарантувати, що державні органи та установи діятимуть відповідно до цього зобов'язання; 5) вживати всіх відповідних заходів для ліквідації дискримінації щодо жінок з боку будь-якої особи, організації або підприємства; 6) вживати всіх відповідних заходів, включаючи законодавчі, щодо зміни або скасування чинних законів, постанов, звичаїв і практики, що являють собою дискримінацію щодо жінок; 7) скасувати всі положення свого кримінального законодавства, що являють собою дискримінацію щодо жінок [3].

Заборона дискримінації, принцип недискримінації чи недопущення дискримінації, як і заборона катування, закріплені практично в усіх міжнародних документах, які стосуються прав і свобод людини, міждержавних відносин, діяльності міжнародних організацій, здійснення міжнародної політики [4]. Протиправність дискримінації впливає із загальноновизнаних принципів і норм Статуту ООН 1945 р. та міжнародних актів про права людини. Також, визначними є ряд резолюцій прийнятих Радою Безпеки ООН задля забезпечення розширення прав та можливостей жінок, це такі як: Резолюція 1325 2000 р., Резолюція 1820 2008 р., Резолюція 1888 2009 р., Резолюція 1889 2009 р., Резолюція 1960 2010 р., Резолюція 2106 2013 р., Резолюція 2122 2013 р., Резолюція 2242 2015 р.

Провідною є Резолюція 1325 (2000) від 31 жовтня 2000 року, що посилаючись на зобов'язання закріплені в Пекінській декларації і Платформі дій, а також зобов'язань, що містяться в підсумковому документі Двадцять третьої спеціальної сесії Генеральної Асамблеї ООН під назвою «Жінки у 2000 році: рівність між чоловіками і жінками, розвиток і мир в XXI столітті», зокрема, які стосуються жінок і збройних конфліктів. Вона закликає держави-члени забезпечити активну участь жінок на всіх рівнях прийняття рішень в рамках національних, регіональних і міжнародних механізмів запобігання, регулювання і вирішення конфліктів; закликає Генерального секретаря здійснити його стратегічний план дій, в якому пропонується активізувати участь жінок у врегулюванні конфліктів і мирних процесах [5]. Сьогодні ООН перетворює свої ідеали в реальні зміни, ніж раніше, але має бути відкрита до нових підходів і ідей.

2015 р. Генеральна Асамблея ООН прийняла Резолюцію «Перетворення нашого світу: Порядок денний в галузі сталого розвитку на період до 2030 року» та 17 Цілей сталого розвитку. 2016 р. набула чинності Паризька угода про зміну клімату, яка стосується необхідності зменшення темпів зростання глобального потепління [7]. Уряди, підприємства та громадянське суспільство спільно з ООН мобілізують зусилля, спрямовані на досягнення цілей визначених в Резолюції Генеральної Асамблеї ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний в галузі сталого розвитку на період до 2030 року» прийнятої від 25 вересня 2015 р. Універсальний, всеосяжний і неподільний Порядок закликає всі країни до дій щодо поліпшення життя людей у всьому світі.

Згідно з Резолюцією Порядок денний – це план дій для людей, планети і процвітання. Він також спрямований на зміцнення загального миру в умовах більшої свободи. Сімнадцять цілей в галузі сталого розвитку та 169 завдань, які ми оголошуємо сьогодні, свідчать про масштабність і амбітність цього нового загального порядку денного. Вони

передбачають продовження роботи, розпочатої в період дії цілей в області розвитку, сформульованих в Декларації тисячоліття, і остаточне досягнення тих цілей, яких не вдалося досягти. Вони передбачають реалізацію прав людини для всіх і забезпечення гендерної рівності та розширення прав і можливостей всіх жінок і дівчат. Вони носять комплексний і неподільний характер і забезпечують збалансованість всіх трьох компонентів сталого розвитку: економічного, соціального та екологічного [8].

Також в Порядку зазначено, що нові цілі і завдання наберуть чинності 1 січня 2016 року, і протягом наступних 15 років ООН буде керуватися ними при прийнятті рішень, займатися здійсненням Порядку денного в своїх країнах і на регіональному і глобальному рівнях, враховуючи при цьому різні національні реалії, можливості та рівні розвитку і дотримуючись національних стратегій і пріоритетів. Крім того, зобов'язується не зазіхати на простір для національного стратегічного маневру в справі забезпечення поступального, всеохоплюючого і стійкого економічного зростання, особливо в країнах, що розвиваються, але при цьому неухильно забезпечувати виконання відповідних міжнародних норм і зобов'язань. Визнається також значення регіональних і субрегіональних факторів, регіональної економічної інтеграції та взаємодії в галузі сталого розвитку. Регіональні та субрегіональні механізми можуть сприяти ефективному втіленню стратегій сталого розвитку в конкретні дії на національному рівні.

До Цілей сталого розвитку входять такі, як: 1) подолання бідності у всіх її проявах у всьому світі; 2) зупинення голоду, досягнення продовольчої безпеки, покращення харчування, а також сприяння сталому розвитку сільського господарства; 3) забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю населення усіх вікових категорій; 4) забезпечення всеохоплюючої та якісної загальної освіти та заохочення до навчання упродовж життя усіх категорій населення; 5) досягнення гендерної рівності та розширення прав

та можливостей всіх жінок та дівчат; 6) забезпечення загального доступу кожного до систем водопостачання та засобів санітарії; 7) забезпечення доступу кожного до прийняттого за ціною, безперебійного, сталого та сучасного енергопостачання; 8) сприяти всезагальному та сталому економічному розвитку, зайнятості населення та запровадженню гідних умов праці для усіх верств населення; 9) побудова стійкої інфраструктури та сприяння сталому розвитку індустріалізації та впровадженню інновацій; 10) зменшення нерівності всередині країн та між країнами; 11) сприяння інтегрованості, безпеці, пристосовуваності до змінюваних умов та сталості міст; 12) впровадження принципів сталого споживання та виробництва продукції; 13) вжиття термінових заходів з метою подолання наслідків зміни клімату; 14) збереження та раціональне використання океанів, морів та морських ресурсів; 15) впровадження заходів сталого управління лісовим фондом, подолання опустелювання, зупинення процесу деградації земель та втрати біологічної різноманітності; 16) сприяння розбудові справедливих, мирних та відкритих спільнот; 17) активізація та посилення глобального партнерства в інтересах сталого розвитку.

Хоча світ досягнув прогресу у забезпеченні рівності чоловіків і жінок та розширення можливостей в рамках Цілей розвитку тисячоліття, жінки та дівчата продовжують зазнавати дискримінації та насильства в кожній частині світу. Гендерна рівність – це не тільки фундаментальне право людини, але й основа для мирного, процвітаючого та сталого світу. Забезпечення жінок та дівчат рівним доступом до освіти, охорони здоров'я, гідної роботи та представництва в політичних та економічних процесах прийняття рішень буде сприяти досягненню стабільності економіки, принесе користь суспільству та людству в цілому [9].

Для досягнення цілей і завдань вирішальне значення має забезпечення гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок і дівчат. Розкрити в повній мірі людський

потенціал і забезпечити стійкий розвиток неможливо, якщо половина людства буде як і раніше позбавлена змоги використання всіх своїх прав людини і можливостей. Жінки і дівчата повинні користуватися рівним доступом до якісної освіти, економічних ресурсів і можливостей участі в політичному житті, а також мати рівні з чоловіками і хлопчиками можливості в плані зайнятості, виступів в ролі лідера, прийняття рішень на всіх рівнях.

Зокрема, для досягнення п'ятої цілі, а саме гендерної рівності та розширення прав та можливостей всіх жінок та дівчат виокремлено ряд завдань: 1) ліквідувати дискримінацію жінок та дівчат у всіх її проявах у всьому світі; 2) ліквідувати усі прояви насильства проти жінок та дівчат у громадській та приватній сферах, зокрема, торгівлю людьми, сексуальну та інші види експлуатації; 3) ліквідувати усі види небезпечних традиційних практик, а саме примусові шлюби, зокрема у дитячому та ранньому віці, каліцтво жіночих статевих органів; 4) забезпечити визнання цінності неоплачуваного догляду та домашньої роботи шляхом надання соціальних послуг, зміцнення інфраструктури, політики соціального захисту, сприяння спільній відповідальності за домашнє господарство і сім'ю як складову нації; 5) забезпечити всебічну та ефективну участь жінок та створити рівні можливості для лідерства жінок на усіх рівнях прийняття рішень у політичній, економічній та суспільній сферах; 6) забезпечити загальний доступ до послуг з охорони сексуального і репродуктивного здоров'я і репродуктивних прав; 7) запровадити реформи з метою надання жінкам рівних прав на використання економічних ресурсів, а також доступу до права власності, його контролю, зокрема на землю, інші форми власності, доступу до фінансових послуг, права наслідування та природних ресурсів згідно національного права; 8) збільшити використання передових, зокрема, інформаційних технологій з метою сприяння розширенню прав та можливостей жінок; 9) забезпечити прийняття та зміцнення політики та законодавства щодо сприяння гендерній рівності та

розширенню прав і можливостей жінок та дівчат на усіх рівнях суспільного життя.

У світі зберігається гендерна нерівність, що позбавляє жінок й дівчат їх основних прав і можливостей. Для забезпечення гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок і дівчат слід активізувати зусилля, в т.ч. зі зміцнення правової бази, з метою боротьби з вкоріненою практикою дискримінації за ознакою статі, яка часто є результатом патріархальних поглядів і пов'язаних з ними соціальних норм. Гендерні упередження підривають нашу соціальну структуру та знецінюють всіх нас. Це не лише питання прав людини, а велика втрата людського потенціалу, відмовляючись від рівних прав жінки, ми позбавимо половину населення можливості повноцінно жити. Недостатня освіта веде до відсутності доступу до професійної підготовки, до обмежень на ринку праці. Розширення прав і можливостей жінок і дівчат грає найважливішу роль в прискоренні економічного зростання і сприяння соціальному розвитку. Разом ми викоринимо несправедливість у забезпеченні рівних прав та поваги до всіх.

Отже, ООН у межах повноважень робить все можливе для забезпечення прав людини, миру та справедливості, здоров'я, якісної освіти, гендерної рівності, подолання бідності тощо, не тільки в державах-членах ООН, а і світі. Питання гендерної рівності як основної складової сталого розвитку відіграє ключову роль в забезпеченні реалізації потенціалу людства в економічній, соціальній і політичній сферах, сприяє благополуччю людства в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Overview. URL: <http://www.un.org/en/sections/about-un/overview/index.html>.

2. Пекінська декларація. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_507.

3. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_207.

4. Равлінко З. П. Заборона дискримінації: загальнотеоретичне дослідження: дис... канд. юрид. наук. Львів, 2016. 201 с.

5. Резолюция 1325 (2000), принятая Советом Безопасности на его 4213-м заседании 31 октября 2000 года. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/720/20/PDF/N0072020.pdf?OpenElement>.

6. The United Nations Today. URL: <http://www.un.org/ar/geninfo/pdf/UN.today.pdf>.

7. 17 Goals to Transform Our World. URL: <http://www.un.org/sustainabledevelopment/>.

8. Резолюция, принятая Генеральной Ассамблеей 25 сентября 2015 года 70/1. Преобразование нашего мира: Повестка дня в области устойчивого развития на период до 2030 года. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/291/92/PDF/N1529192.pdf?OpenElement>.

9. Goal 5: Achieve gender equality and empower all women and girls. URL: <http://www.un.org/sustainabledevelopment/gender-equality/>.